

Marja Satalahti

**OULUN SEUDUN YRITYSTEN AJATUKSIA
YHTEISKUNTAVASTUUSTA**

**OULUN SEUDUN YRITYSTEN AJATUKSIA
YHTEISKUNTAVASTUUSTA**

Marja Satalahti
Opinnäytetyö
Syksy 2013
Liiketoimintaosaamisen
koulutusohjelma
Oulun seudun
ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalous, liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma

Tekijä: Marja Satalahti

Opinnäytetyön nimi: Oulun seudun yritysten ajatuksia yhteiskuntavastuusta

Työn ohjaaja: Helena Ahola

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: Syksy 2013

Sivumäärä: 35+7

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia yhteiskuntavastuun toteutumista Oulun seudun yrityksissä. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Oulun seudun ammattikorkeakoulun yhteistyökumppaniyritykset. Työn toimeksiantajana toimi Oulun seudun ammattikorkeakoulun Liiketalouden yksikön Corporate Social Responsibility tutkimus- ja kehitysryhmä.

Opinnäytetyön tutkimusongelma oli miten kohdeyritykset suhtautuvat ekologiseen ja sosiaaliseen vastuuseen. Työssä kerättiin tietoa yhteiskuntavastuusta eri lähteitä käyttäen ja sen pohjalta luotiin kysely kohderyhmälle. Tutkimus toteutettiin keväällä 2013 tilastollista tutkimusmenetelmää käyttäen webropol -työkalulla. Kyselyssä oli mukana monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä.

Suoritetun kyselytutkimuksen mukaan yhteiskuntavastuun käsite on yrityksille entuudestaan tuttu ja sen osa-alueet on otettu yritysten toiminnassa huomioon. Sosiaalinen ja ekologinen vastuu toteutuu pääasiassa hyvin yritystoiminnassa. Henkilöstön koulutuksiin sekä työssäjaksamiseen on paneuduttu hyvin Oulun seudun yrityksissä. Ulkoistaminen tai toiminnan siirtäminen ulkomaille oli tutkimuksen tulosten mukaan vähäistä.

Asiasanat: Yhteiskuntavastuu, sosiaalinen vastuu, ekologinen vastuu, Oulun seudun yritykset.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics

Author of the thesis: Marja Satalahti

The title of Bachelor's thesis: Corporate social responsibility in Oulu

Year: 2013

Pages + appendices: 35 + 7 (42 pages)

The aim of the thesis was to research fulfillment of corporate social responsibility in area of Oulu. The target group of the research were partners in cooperation with Oulu University of Applied Sciences (OUAS). The topic for the thesis was received as an assignment from Corporate Social Responsibility research and development group of OUAS School of Business and Information Management.

The research problem of the thesis was: how target companies respond to ecological and social responsibility? Information was collected from different sources and it was basis for survey which was made for the target group. Research was implemented in spring 2013 with webropol-tool using statistical research method. There were multiple choice questions and open questions.

Results indicate that the concept of corporate social responsibility is already familiar for companies and sectors of that are taken into account in function of the companies. Social and ecological responsibilities are fulfilled mainly well in entrepreneurship. In Oulu area's companies personnel training and work managing are well absorbed in. According to research results outsourcing or moving functions abroad was minor.

Keywords: Corporate Social Responsibility, social responsibility, ecological responsibility, companies in Oulu

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	6
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus	7
1.2	Opinnäytetyön rakenne ja menetelmät	8
2	YHTEISKUNTAVASTUUN HISTORIAA	9
2.1	Yhteiskuntavastuu	10
2.3	Sosiaalinen vastuu	13
2.4	Taloudellinen vastuu	15
3	OULUN SEUDUN YRITYKSET JA ELINKEINORAKENNE.....	16
4	YRITYKSEN SIDOSRYHMÄAJATTELU	18
5	YHTEISKUNTAVASTUUN TOTEUTUMINEN YRITYKSISSÄ.....	19
5.1	Katsaus aiempiin tutkimuksiin.....	20
5.2	Yhteiskuntavastuu Oulun seudun yrityksissä.....	22
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	23
6.1	Tutkimusaineiston hankinta (kvantitatiivinen tutkimus).....	24
6.2	Kyselyn toteuttaminen Webropol-työkalua käyttäen.....	24
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
7.1	Tulokset yhteiskuntavastuun käsite	26
7.2	Tulokset ekologinen vastuu	28
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
9	POHDINTA	33
	LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Oulun seudun pk-yritysten ajatuksia, tietoutta ja toimenpiteitä yhteiskuntavastuusta toiminnassaan. Ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuu kuuluvat yhteiskuntavastuun osa-alueisiin.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Oulun seudun ammattikorkeakoulun Liiketalouden yksikön yhteistyökumppaniyritykset. Kumppaniyrityksiä on noin 260 yritystä. Yhteistyökumppaniyritykset toimivat monella eri toimi-alalla ja ovat kooltaan pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Kyseiset yritykset ovat tehneet jollain tapaa yhteistyötä liiketalouden yksikön kanssa. Yleisimpänä yhteistyömuotona on harjoittelijoiden palkkaaminen liiketalouden yksiköstä.

Opinnäytetyn toimeksiantajana on Oulun Seudun ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä toimiva CSR-tutkimus- ja kehitysryhmä. Tutkimusryhmä koostuu liiketalouden yksikön opettajista. Tutkimus- ja kehitysryhmä tutkii kestävän kehityksen toteumista ensisijaisesti Oulun alueella ja se on perustettu vuoden 2012 alkupuolella. Ryhmä ohjaa opiskelijoita aiheisiin liittyvissä opinnäytetöissä ja kerää materiaalia aiheesta. Ryhmä tekee myös yhteisjulkaisuja ja konferenssiesityksiä. Näiden avulla ryhmän on mahdollista luoda esimerkiksi hankkeita.

CRS eli Corporate Social Responsibility tarkoittaa organisaatioiden tavoitteita sisällyttää ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat osaksi toimintaansa. Lisäksi ympäristö- ja yhteiskuntavaikutusten arvioiminen ja vuorovaikutus sidosryhmien kanssa sisältyy näihin näkökohtiin. Corporate Social Responsibility suomennetaan useimmiten sanoilla yritysvastuu tai yhteiskuntavastuu. Yhteiskuntavastuuseen sisältyy aina kolme osa-aluetta ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuu.

Nykypäivänä yhteiskunta asettaa uusia haasteita yrityksille. Onko toiminnassa huomioitu kestävä kehitys ja sosiaalinen vastuu. Vastuullinen toiminta luo yrityksille kilpailukykyä ja tämä antaa lisäarvoa asiakkaan silmin katsottuna. Kuka haluaisi ostaa yritykseltä, joka kohtelee huonosti työntekijöitään ja saastuttaa luontoa. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmaksi nousi: Miten kohdeyritykset suhtautuvat ekologiseen ja sosiaaliseen

Työn aihe on kiinnostava ja erittäin ajankohtainen, koska nykypäivänä yhteiskuntavastuu on noussut esille julkisuudessa ja kuluttajat ovat kiinnostuneita yritysten vastuun toteutumisesta. Lisäksi yhteiskuntavastuuseen liittyen on perustettu erilaisia ryhmiä sosiaaliseen mediaan. On kiinnostava saada tietoa juuri oman alueen Oulun seudun yritysten suhtautumista yhteiskuntavastuuseen. Tutkittavien yritysten toimi-alat ovat erilaisia ja siksi yhteiskuntavastuun eri osa-alueiden toteutuminen on luultavasti joka yrityksessä alakohtainen. Esimerkiksi tuotannon yrityksissä ekologisen vastuun osa-alueet ovat paljon laajemmat verrattuna vaikka toimisto-alan yritykseen. Tämä asettaa opinnäytetyön toteuttamiselle uusia haasteita, koska tutkimuksen kysymykset pitää toteuttaa ja suunnitella niin, että ne voidaan lähettää jokaiseen tutkimukseen osallistuvaan yritykseen.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia liiketalouden yksikön yhteistyökumppaniyritysten ajatuksia, tietoutta ja toimenpiteitä yhteiskuntavastuusta toiminnassaan, ja myös miten yritykset ottavat sen toiminnassaan huomioon. Taloudellinen vastuu on pääasiassa lakisääteistä joten sen tutkimisen suljemme pois tässä tutkimuksessa. Opinnäytetyön tutkimusongelma on miten tutkimuksen kohdeyritykset suhtautuvat ekologiseen

ja sosiaaliseen vastuuseen. Ja ongelma rajataan tarkasteltavaksi sidosryhmänäkökulmasta.

1.2 Opinnäytetyön rakenne ja menetelmät

Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta, kirjoitus osiosta ja tutkimuksellisesta osuudesta. Kirjoitus osio kertoo teoriapohjan yhteiskuntavastuusta ja sen toteuttamisesta pk-yrityksissä. Tutkimuksellinen osuus toteutetaan kvantitatiivisena tutkimuksena ja tutkimuskysely toteutetaan Webropol- kyselynä kohdeyrityksille. Yritykset vastaavat webropol- kyselyyn sähköpostin liitteenä lähetettävän linkin kautta. Vastaukset tulevat käsittelyyn nimettöminä ja niistä ei voi saada selville yrityksen tietoja. Kyselyn vastauksista tehdään yhteenveto tutkimuksen tulokset osiossa ja tämän avulla tehdään johtopäätökset tämän hetkisestä tilanteesta yhteistyökumppariyrityksissä. Lopuksi pohditaan hieman tämän hetkistä tilannetta kohdeyrityksissä yhteiskuntavastuun osalta ja mitä tutkimuksia kannattaisi tulevaisuudessa aiheesta tutkia.

2 YHTEISKUNTAVASTUUN HISTORIAA

Yhteiskuntavastuun juuret ovat 1800-luvulla. Tällöin yrityksen vastuu on ollut taloudellista vastuuta omistajille sekä hieman vastuuta myös työntekijöistä eli sosiaalista vastuuta. Työnantajat pyrkivät, että työntekijä pysyisi uskollisena yritykselle. Yhteiskuntavastuu-käsitteen kehittyessä vuosien varrella se on jakautunut kolmeen osa-alueeseen taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristö vastuuseen. Suomea kutsuttiin hyvinvointivaltioksi jo 1600-luvulla. Monia merkittäviä sosiaalisia uudistuksia laitettiin alulle ja työmarkkinajärjestöjen asema hyvinvointipalveluiden eteenpäin ajamisessa vahvistui. 1970-luvulla yhteiskuntavastuusta puhuttiin jo teollisuuden, valtiovallan ja kansalaisjärjestöjen keskuudessa. Kuitenkaan yhteiskuntavastuuta ei toteutettu käytännössä. Yritykset keskittyivät vain tuottavaan toimintaan, uusien työpaikkojen luomiseen sekä verojen maksamiseen yhteiskunnalle. (Hanikka ym. 2007. 11-12.)

Kuluvina vuosina tapahtuneet ympäristöuhot olivat lisänneet yritysten tietoutta toiminnan vahingollisuudesta ympäristölle 1990-lukuun mennessä. Samaan aikaan tulivat myös voimaan lainsäädäntö ja viranomais määräykset yritysten päästöjen vähentämiseksi ja ekologisuus hiipi kulutuskäyttäytymiseen mukaan. 1900-luvun loppupuolen lama vaikutti myös Suomen yhteiskuntavastuuseen. Työttömyys ja epävarmuus työpaikoista vaikuttivat heikentävästi sosiaalisen vastuun alueisiin. 2000-luvulla ajankohtaisia aiheita yhteiskuntavastuun suhteen olivat muun muassa yritysten toiminta kehitysmaissa, globalisaatio ja yhteiskunnallisten normien rikkomukset. (Hanikka ym. 2007.11-12.)

2.1 Yhteiskuntavastuu

Sana yhteiskuntavastuu suomennetaan englanninkielisestä lauseesta Corporate social responsibility. Yhteiskuntavastuu tarkoittaa käytännössä sitä, että yritys ottaa toiminnassaan huomioon ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat osaksi toimintaansa. Kaikki nämä kolme vastuualuetta ovat jollakin tavalla yhteydessä toisiinsa (Kuvio1). Esimerkiksi yrityksen taloudelliseen tulokseen vaikuttaa se miten yritys hoitaa ekologista ja sosiaalista vastuuta toiminnassaan. Jos yritys huolehtii henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta tämä vaikuttaa henkilöstön työpanokseen positiivisesti ja tämän avulla tulos voi parantua. Näin taas taloudellinen kannattavuus luo pohjan hyvään ekologiseen vastuuseen. Yrityksellä on varaa panostaa esimerkiksi kierrätykseen. (Rohweder 2004, 77.)

Yhteiskuntavastuusta käytetään myös muita nimiä joita ovat yritysvastuu ja kestävä kehitys. Yhteiskuntavastuu kattaa yrityksen vastuullisuuden liiketoiminnassa ja yritystoiminnassa. Vastuullisen toiminnan täytyy olla jatkuvaa. Yhteiskuntavastuu toiminnaksi ei luokitella toimintaa jossa yritys toteuttaa kertaluontoisena projektina jotain yritys vastuuseen liittyvää. Tällaisia voivat olla esimerkiksi jokin projekti tai hyväntekeväisyystoimet. Yhteiskuntavastuussa yritys tarkastelee toimintaansa laaja-alaisesti niin, että vastuu toteutettaisiin koko toiminnan kattavasti. Vastuullisuus jaotellaan liiketoiminnan jokaiselle osa-alueelle. Joitakin yritysten osa-alueita säätelee myös laki yritys vastuun toteutumisesta. Taloudellisella puolella on paljon lakisääteisiä asioita joita yrityksen täytyy noudattaa. Näitä ovat esimerkiksi palkkojen maksaminen työntekijöille ja verojen maksaminen valtiolle. (Juutinen ym. 2010, 20–23.)

Yhteiskuntavastuuta voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta. Näitä ovat sidosryhmä, toimiala ja yleismaailmallinen näkökulma. Toimialanäkökulmassa tarkastellaan miten yritys toteuttaa yritys vastuunsa kyseisellä alalla jolla yritys toimii. Kun yritys tarkastelee vastuun toteutumista sidosryhmien ja omistajien odotuksien mukaan tällöin puhutaan sidosryhmän näkökulmasta. Tässä näkökulmassa yrityksen toiminnasta aiheutuvia haittoja pyritään vähentämään ja

hyödyt pyritään maksimoimaan sidosryhmien ja omistajien hyötyä ajatellen. Yhteismaailmallisessa näkökulmassa tarkastellaan miten yritys huomioi toiminnassaan perusoikeudet, työntekijöiden ihmisoikeudet, pakkotyön ja lapsityövoiman käytön. Ihmisoikeudellisiin näkökohtiin vaikuttaa myös yhteiskunnallinen tilanne ja yrityksen sijaintimaa. Eri kulttuureissa on erilaisia tapoja ja lainsäädäntöjä joita täytyy kunnioittaa ja noudattaa. (Juutinen ym. 2010, 22–24.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan yhteiskuntavastuuta sidosryhmänäkökulmaa käyttäen.

Sidosryhmien ja yrityksen väliset kohtaamiset muodostavat yritykselle tietynlaisen maineen. Maineella ja yritysvastuulla on yhteys toisiinsa, mutta hyvä yritysvastuu ei pysty yksinään takaamaan yritykselle hyvää mainetta. Viestintätoimisto pohjoisrannan tutkimuksen mukaan yrityksen maine muodostuu kuudesta tekijästä. Näitä tekijöitä ovat julkinen kuva, tuotteet ja palvelut, yrityskulttuuri ja johtaminen, menestyminen ja yhteiskuntavastuu. Kuitenkin tutkimuksessa saatujen tulosten mukaan yritysvastuu koetaan vähiten tärkeimmäksi näistä kuudesta tekijästä. (Vauhkonen. 2010, 139-141.)

KUVIO1: Kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta (Harmaala, M & Jallinoja, N. 2012, 17).

2.2 Ekologinen vastuu

Ekologinen vastuu kattaa vaikutukset luontoon ja ympäristöön yrityksen koko toiminnassa. Ekologisesta vastuusta käytetään myös nimeä ympäristövastuu. Yrityksen ekologisuus riippuu paljon yrityksen toimialasta, koska esimerkiksi toimisto puolen yritys tuottaa jätteitä ja päästöjä paljon vähemmän verrattuna teollisuudenalan yritykseen.

Ympäristövastuullinen yritys pyrkii toimimaan toiminnassaan parhaalla mahdollisella tavalla ympäristöä ajatellen. Yritys huomioi myös toiminnassaan ympäristövaikutukset ja on selvillä niistä. Sekä noudattaa lakisääteisiä asioita joita ekologiseen vastuuseen on laissa määrätty. Yritysten täytyy siis kehittää toimintaansa jatkuvasti ympäristön muutoksia ajatellen. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 22.)

Nykyaikana puhutaan yritysten ekologisesta jalanjäljestä joka kattaa ympäristövaikutukset koko liiketoiminnan alueella. Ympäristövaikutuksiksi luokitellaan muun muassa päästöt, jätteiden määrä ja luonnonvarojen käyttö. Mitä suurempi on yrityksen ekologinen jalanjälki, sitä huonommin yritys toimii ekologisella tasolla. Ketola kertoo kirjassaan vastuullinen liiketoiminta sanoista teoiksi ”bumerangi ilmiöstä”. Tämä tarkoittaa saasteiden ja muiden palaamista bumerangin omaisesti takaisin luonnonilmiöinä jos yritys pyrkii siirtämään esimerkiksi ympäristöä saastuttavia ja luonnonvaroja riistäviä toimintojaan vaikka kauemmas kehitysmaihin. (Ketola 2005, 46–47.)

Ekologista vastuuta voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta välittömästä ja välillisestä vastuusta. Luonnonvarojen säästeliäs käyttö sekä ympäristöongelmien ennaltaehkäisy luokitellaan välittömäksi vastuuksi. Tällöin yritys pyrkii käyttämään raaka-aineita ja energiaa vain sen määrän mitä toiminnassa tarvitsee. Tämän avulla jätteet ja päästöt minimoituu. Välittömän vastuun tavoitteet kattavat koko yritystoiminnan tuotannon osalta. Luonnonsuojelutoimintaan tai luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen osallistumalla yritys hoitaa välillistä vastuuta. (Rohweder 2004, 99.)

2.3 Sosiaalinen vastuu

Sosiaalista vastuuta yritystoiminnassa säädellä osin lailla. Henkilökunnan, tavarantoimittajien, alihankkijoiden, urakoitsijoiden, asiakkaiden ja paikallisten asukkaiden turvallisuudesta ja fyysisestä terveydestä huolehtiminen kuuluu sosiaalisen vastuun osa-alueisiin. Myös yllä listattujen lisäksi ihmisoikeuksien kunnioittaminen kuuluu tärkeänä osana sosiaalista vastuuta (Kuvio 3, Sosiaalisen vastuun osa-alueet). (Ketola 2005, 40.)

Sosiaalinen vastuu kattaa käytännössä yrityksen työntekijöiden hyvinvointiin ja osaamiseen liittyvät asiat. Lisäksi arvojen ja eri kulttuurien kunnioittaminen työyhteisössä kuuluu tämän vastuun alueisiin. Työskentelyolosuhteet, työterveyshuolto, työturvallisuus, työssä kehittyminen, syrjimisen kieltäminen ja työmotivaation ylläpito näkyvät käytännön työssä työpaikalla ja nämä ovat osa sosiaalista vastuuta. Yrityksellä on myös vastuu palveluista ja tuotteistaan. Tästä esimerkkejä ovat asianmukaiset tuotemerkinnät, oikeudenmukaisesti toteutettu mainonta ja markkinointi sekä kuluttajan suojasta huolehtiminen. Nämä kaikki edellä mainitut luokitellaan yrityksen välittömäksi vastuuksi. (Rohweder 2004, 103.)

Vastuu yrityksen toimintaympäristöä ja yhteistyöverkostoa kohtaan kuuluu välilliseen sosiaalisen vastuun alueisiin. Kun yritys huomioi toiminnassaan ympäristövastuun se ottaa huomioon toiminnassaan ympäristön asukkaat, yhteisöt ja viranomaiset. Tästä esimerkkinä on viraston tai koulun kanssa tehtävä yhteistyö ja/tai toiminnan tukeminen. Hyvät toimintamallit ja tavat yritysverkostossa huomioon ottava yritys toteuttaa myös välillistä vastuuta toiminnassaan. (Rohweder 2004, 103–104.)

KUVIO 2. Yrityksen sosiaalisen vastuun osapuolet

2.4 Taloudellinen vastuu

Taloudellinen vastuu on tärkeä osa yrityksen toimintaa. Kannattava taloudellinen toiminta, hallintokäytännöt ja riskienhallinta kuuluvat yrityksen taloudellisen vastuun alueisiin. Länsimaisille yrityksille taloudellinen vastuu on osittain lakisääteistä. Yritysten elinehto toiminnan kannalta on rahoittajien ja omistajien tarpeiden tyydyttäminen, koska ilman taloudellista kannattavuutta yritys ei toimi. Eli yritysten täytyy pyrkiä tuottamaan toiminnassaan voittoa. (Ketola 2005, 32–33.)

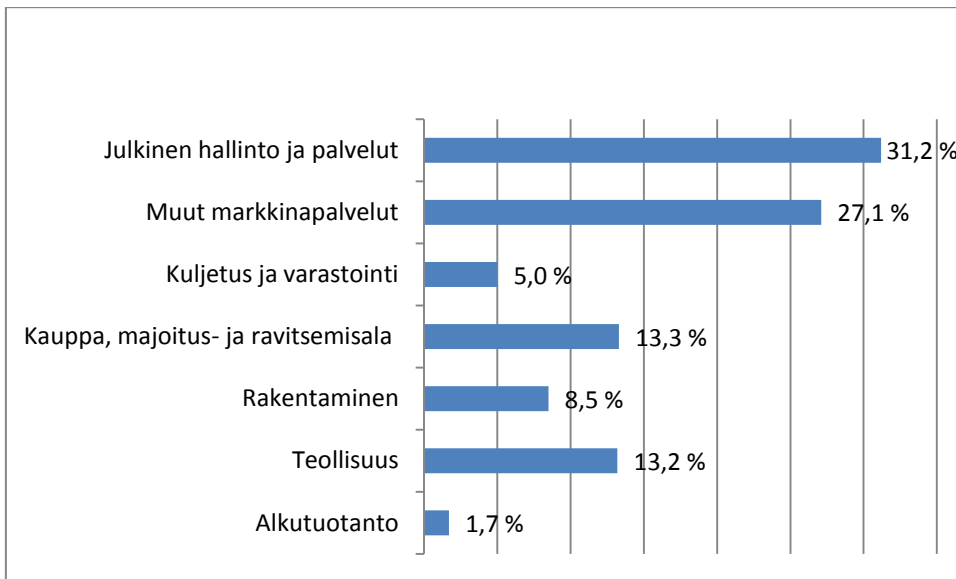
Taloudelliset vastualueet jaotellaan välittömään ja välilliseen vastuuseen. Välitöntä vastuuta käytännössä ovat esimerkiksi palkkojen maksaminen työntekijöille tai verojen maksaminen yhteiskunnalle. Nämä asiat ovat lakisääteisiä ja pakollisia jokaiselle yritykselle. Välillinen vastuu liittyy omien innovaatioiden laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen, alihankintojen vaikutus työllistämiseen tai yrityksen kansantaloudelliseen merkitykseen. Jokaisella yrityksellä on tilinteko- ja raportointivelvollisuus. Tämä määritellään kirjanpito-, vero-, osakeyhtiö- ja arvopaperimarkkinalainsäädännössä. Nykyisin tarkastellaan myös taloudellisten tunnuslukujen ohella sosiaaliseen toimintaan ja ympäristöön liittyvää kokonaisuutta ja tätä kutsutaan kolmoistilinpäätökseksi. (Rohweder 2004, 97–98.)

3 OULUN SEUDUN YRITYKSET JA ELINKEINORAKENNE

Pieniksi ja keskisuuriksi yrityksiksi määritellään yritykset joiden vuotuinen liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai yrityksen tase on enintään 43 miljoonaa euroa ja yrityksen joiden henkilöstön määrä on enintään 250 henkilöä. Yritys joka täyttää nämä kaksi määritelmää on pk-yritys. Pieneksi yritykseksi luokitellaan yritys jonka taseen loppusumma tai vuosittainen liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa ja yrityksellä on palveluksessaan alle 50 työntekijää. Yritys jonka vuosittainen liikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa ja yrityksen henkilöstön määrä on alle 10 henkilöä, nämä seikat täyttävää yritystä kutsutaan mikroyritykseksi. (Tekes 2012, hakupäivä 7.2.2013.)

Tässä tutkimuksessa kohderyhmänä ovat Oulun seudun ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikön yhteistyökumppaniyritykset. Suurin osa yrityksestä on kooltaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Yhteistyökumppaniyritykset ovat tehneet jollain tasolla yhteistyötä liiketalouden yksikön kanssa. Yhteistyöllä tarkoitetaan esimerkiksi, että yritys on hakenut harjoittelijaa tai harjoittelijoita yksiköstä, osallistunut koulun toimintaan tai hakenut opinnäytetyön tekijää yksiköstä. Kumppaniyrityksiä on noin 300. Yritysten toimialat vaihtelevat pankeista vaateliikkeisiin eli yrityksiä on monelta eri toimialalta

Oulun seudulla yritysten elinkeinorakenne on palveluvaltainen. Vuonna 2012 tehdyn tutkimuksen mukaan julkisen hallinnon, markkinapalvelujen ja hyvinvointipalvelujen henkilöstömäärät ovat suuret Oulun seudulla. Kun taas majoitus- ja ravitsemis- sekä kaupanalan osuudet ovat Oulun seudulla pienempiä verrattain valtakunnallisesti. Erikoistumisalana vahvimpana Oulun seudulla on elektroniikan valmistuksen ala, jolla on viisinkertainen työpaikkojen osuus muuhun maahan verrattain. Muita vahvoja erikoistumisaloja Oulussa ovat kiinteistöpalvelut, tekniset palvelut, rakentaminen, kemianteollisuus sekä kone- ja laitehuolto. (Business Oulu. Hakupäivä 5.5.2013.)

KUVIO3: Päätoimialojen osuus henkilöstömäärästä Oulun seutu 2012.

4 YRITYKSEN SIDOSRYHMÄAJATTELU

Yritysten yhteiskuntavastuuta voidaan tarkastella sidosryhmien näkökulmasta. Ottavatko yritykset toiminnassaan huomioon vain omistajan edut vai huomioidaanko myös muut sidosryhmät tasapuolisesti. Keitä sidosryhmät siis tarkalleen ottaen ovat? ja miten yritykset määrittelevät omat sidosryhmänsä?

Sidosryhmät hahmottuivat jo vuonna 1984, jolloin R.Edward Freeman määritteli sidosryhmät näin ” kaikki ne ryhmät tai yksilöt, jotka voivat vaikuttaa yrityksen toimintaan. Kuitenkin Freemanin määrittämä käsite oli vielä erittäin laaja, koska käsite määritti sidosryhmiksi ihmisen, instituution, luonnon tai jopa yhteiskunnan. (Lähdesmäki 2005, 32.)

Nykypäivänä sidosryhmälle ei ole kaikkien hyväksymää tai yksiselitteistä määrittelyä. Määritelmät eroavat toisistaan riippuen siitä miksi ja mitkä sidosryhmät tulisi ottaa juuri kyseisen yrityksen toiminnassa huomioon. Yrityksen sidosryhminä voidaan pitää niitä yksilöitä tai ryhmiä, joilla on valta vaikuttaa yrityksen tuloksiin haluamallaan tavalla (Freeman 1984, 46). Esimerkiksi toiset yritykset tavoittelevat rahallista hyötyä ja taas toiset kilpailuetua, jokaisella yrityksellä on siis oma tavoite. Yrityksen on liiketoiminnassaan otettava huomioon omistajien, asiakkaiden, työntekijöiden ja tavarantoimittajien odotukset ja heidän asettamat velvoitteet. (Lähdesmäki 2005, 31–33.)

Sidosryhmien vaatimukset yritystä kohtaan vaihtelevat tilanteen mukaan. Vaatimukset voivat olla epämääräisiä esimerkiksi mielikuvia tai suurempia konkreettisia vaatimuksia. Sidosryhmät voidaan jakaa sekundaarisiin ja primaarisiin sidosryhmiin. Nimestä päätellenkin voidaan luokitella, että primaarisiin sidosryhmiin kuuluvat ryhmät joilla on jonkin asteiset sopimukselliset suhteet yritykseen. Näitä ovat esimerkiksi omistajat, henkilöstö, asiakkaat ja tavarantoimittajat. Sekundaarisiin sidosryhmiin kuuluvat yhteiskunta, media, kuluttajat ja ympäristöjärjestöt.(Vehkaperä 2003, 25.)

5 YHTEISKUNTAVASTUUN TOTEUTUMINEN YRITYKSISSÄ

Vastuullinen yritys toteuttaa yhteiskuntavastuuta pitkällä aikajänteellä. Vastuullisuus antaa yritykselle lisää kilpailuarvoa yritysmaailmassa. Elinkeinorakenne ja toimialan muutokset heijastuvat yrityksiin ja pakottavat näin yrityksiä muuttamaan toimintaansa. Ilmastonmuutokset aiheuttavat myös haasteita pk-yrityksille. Nykyaikana yritykset ovat siirtyneet maan rajojen ulkopuolelle maailman markkinoille. Tämä laajentaa siis yritysten toimintaympäristöä huomattavasti. Usein pk- kokoluokkaan kuuluvat yritykset toimivat suurten yhtiöiden alihankkijoina. Sidosryhmät ovat tärkeässä osassa yritys vastuuta. Sidosryhmät arvostavat vastuullisesti tuotettuja tuotteita ja palveluita. Ennakoimalla toimintaympäristön muutoksia yritys pystyy kehittämään toimintaansa tarvittavaan suuntaan. Esimerkiksi uudet toimintatavat ja henkilöstön kehittäminen ovat tärkeä osa yrityksen toiminnan kehittämistä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, hakupäivä 7.2.2013.)

Yhteiskuntavastuu kasvattaa pk-yritysten kilpailuetua, tämän seurauksena muun muassa asiakas uskollisuus lisääntyy, työntekijöiden luovuuden määrä lisääntyy ja työmotivaatio pysyy yllä. Yrityksen maine vastuullisena työnantajana lisääntyy, taloudelliset tunnusluvut kasvavat, toimintakustannukset pienenevät kestävän kehityksen ansiosta. Vastuullisen yrityksen tunnusmerkit liittyvät toiminnassa johtamiseen, henkilöstöön, ympäristöön, sidosryhmiin ja markkinoihin. Johtaminen hoidetaan vastuullisesti ja vastuullisuus on osa yrityksen liiketoimintaa. Henkilöstöä kohdellaan oikeuden mukaisesti, kunnioittavasti ja tasapuolisesti. Osaamista kehitetään säännöllisin väliajoin sekä tuetaan henkilökunnan työssä jaksamista. Tuotannossa raaka-aineet käytetään tarkasti ja huolellisesti sekä jätteen ja saasteiden määrä pyritään minimoimaan. Yritys pyrkii kehittymään niin, että sen tuotteet ja palvelut ovat mahdollisimman vähän ympäristöhaitallisia. Myös kuljetuksen kustannuksia pyritään vähentämään. Yritys toteuttaa markkinoinnin oikeudenmukaisesti ja eettisesti sekä valmistaa tuotteita ja palveluita joista ei koidu haittaa asiakkaille tai sidosryhmille. (Työ- ja elinkeinoministeriö. Hakupäivä 7.2.2013.)

Nykypäivänä yritysten vastuullisuuteen liittyvää toimintaa tarkastellaan yhä kriittisemmin. Tämän vuoksi yritykset ovat ryhtyneet viestimään toimintaperiaatteistaan ja arvoistaan ympäristö- ja henkilöstöasioissa. Usein viestinnän kanavina toimivat verkkoviestintä tai yritysten toimintakertomukset. Yritykset ovat valmiita investoimaan vastuullisuuteen, koska tämä auttaa yritystä taloudellisesti eli niin sanotusti: ”maine on rahaa”. Hyvä maine luotettavana työntajana auttaa myös uusia potentiaalisia työntekijöitä kiinnostumaan yrityksestä. Kuitenkin kiireaikoina ja yllättävien töiden tekemiseen käytetään vuokratyövoimaa. Vuokratyöntekijät tekevät usein työt joita yrityksen oma henkilöstö ei suostu tai ehdi tekemään. Tämä voi aiheuttaa yritykselle köyhtyvää tietotaitoa. (Hanikka ym. 2007. 16.)

5.1 Katsaus aiempiin tutkimuksiin

Materiaalia ja aiempia tutkimuksia etsiessäni en löytänyt tietoa, että tutkimuksia Oulun alueen yritysten yhteiskuntavastuusta olisi toteutettu. Tämä johtuu ehkä osin yhteiskuntavastuu käsitteen ”tuoreudesta” ja siitä, että se on noussut ajankohtaiseksi aiheeksi vasta nyt 2000-luvulla. Tulevaa tutkimusta ajatellen Oulun alueen yritysten määrä on niin suuri, että tutkimuksen kohderyhmät täytyisi varmasti rajata jollain tavalla. Esimerkiksi tutkimuksessa voisi keskittyä tietyn toimialan yritysten tutkimiseen. Suomessa on toteutettu jo jonkin verran yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyviä tutkimuksia.

Merja Lähdesmäki on tutkinut väitöskirjassaan 2005 yrityksen yhteiskuntavastuun käsitettä pienyrityksissä. Tutkimukseen osallistuvilta pienyrityksiltä tarkasteltiin esimerkiksi mielikuvaa yhteiskuntavastuun käsitteestä. Tutkimuksen tuloksissa yhteiskuntavastuun käsite ei ollut kovinkaan selvillä ja se yhdistettiin osittain valtiovallan määräämään yritystoiminnan säätelyyn. Vastaajat kokivat sen osittain toimintaa rajoittavana tekijänä, eikä

vapaaehtoisena tai kilpailukykyä parantavana tekijänä. Keskustelun lisääminen yhteiskuntavastuusta liitettiin usein taloudellisten velvoitteiden lisääntymiseen. Ensisijaiseksi sosiaalisen vastuun ulottuvuudeksi koettiin työsuhteen jatkuvuuden turvaamista työntekijöille. Myös toimiva fyysinen työympäristö ja yleinen hyvinvointi koettiin tärkeäksi osalla vastaajista. Sidosryhmiin liittyvä toiminta vaihteli ja niiden määrittelyssä oli myös eri näkemyksiä. Tärkein motivoija vastuullisuuteen oli kuitenkin taloudellinen etu. Yrityksen sijainti ei tuonut merkittävästi eroa käsityksiin yritystoiminnan vastuusta. Näkemuserot syntyisivät todennäköisesti yritysten toimialojen johdosta eikä maantieteellisellä sijainnilla ole huomattavaa merkitystä. (Lähdesmäki, M. 79–82.)

Liisa Moilanen ja Ari Haapanen työministeriöstä ovat toteuttaneet vuonna 2005 tutkimuksen yhteiskuntavastuun käsitteestä ja sen käytännön toteutumisesta tutkimuksen kohdeyrityksissä. Lisäksi tutkimuksessa tutkittiin myös hyvän henkilöstöpolitiikan harjoittamista. Tutkittavista yrityksistä arvot tunnettiin parhaiten niissä yrityksissä joissa yhteiskuntavastuusta oli raportoitu. Arvoja ei ollut kirjattu osassa tutkittavista yrityksistä. Tutkimuksen tuloksissa koettiin epäeettiseksi määräaikaista työsuhteita ja vuokratyövoiman käyttöä. Työkyvyn ylläpito ja terveydestä huolehtiminen sekä koulutuksien ja harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen näkyivät tutkimuksen tuloksissa sosiaalisen vastuun toteutumisena. Pääsääntöisesti tutkimuksen vastaajat olivat sitä mieltä, että yhteiskuntavastuun periaatteet toteutuvat käytännön työssä, mutta käytäntö ja periaatteet voivat olla ristiriidassa keskenään. Noin puolet vastaajista kokivat, että yhteiskuntavastuuajattelu on koettu lähtevän yrityksen sisältä loput vastaajista kokivat vastuuajattelun lähtevän omasta tahdosta ja/tai sidosryhmien vaikutuksesta. (Haapanen, A & Moilanen, L. 51–54.)

5.2 Yhteiskuntavastuu Oulun seudun yrityksissä

Ajankohtaisiksi asioiksi tällä hetkellä kokisin Oulun seudun yrityksissä töiden ulkoistamisen maailmalle ja vuokratyövoiman käytön. Viimeaikoina Oulun seudulla työpaikkoja on vähennetty ja yrityksissä on käyty paljon yt-neuvotteluita. It-alan yrityksissä tuotantoa on siirretty Kiinaan, Intiaan ja muihin niin sanottuihin ”halvan työvoiman” maahan. Ja tämä on vähentänyt työpaikkoja Oulun seudulta ja muualta Suomesta.

Vuokratyösuhteessa työntekijä vuokrataan toiseen yritykseen. Työnantajana toimii henkilöstövuokrausyritys. Vuokratyövoiman käyttö on lisääntynyt pysyvien työtehtävien hoidossa Oulun seudulla. Henkilöstövuokrauksen käyttö yleistyi 1990-luvun jälkeen ja henkilöstövuokraus on ollut kasvussa 2000-luvulla. (Kaleva. Hakupäivä 25.7.2013.)

Kuulen usein puhuttavat sanoista ”extra” tai ”varamies”, näitä nimityksiä käytetään henkilöstövuokraus yritysten työntekijöistä. Oulun seudulla vuokratyöntekijöitä välittäviä yrityksiä on paljon. Vuokratyöntekijöiden työsuhteen kesto vaihtelee yhdestä päivästä pidempi aikaisiin sijaisuuksiin. Työsuhteen kestosta ei voi olla varma ja yritys voi ilmoittaa sinulle tänään, että huomenna emme enää tarvitse sinua töihin. Vuokratyöläisenä työskentelevä henkilö ei saavuta samalla tavalla sosiaalisen vastuun alueita kuin vakituisessa työsuhteessa oleva henkilö. Jotkut henkilöt saattavat työskennellä useita vuosia vuokratyöläisinä ja työsuhteen jatkumisesta ei koskaan voi olla varma. Varamiehiltä puuttuvat usein mahdollisuudet työterveyshuoltoon ja työssä kehittymiseen. Heiltä puuttuvat myös esimerkiksi kehityskeskustelut. Vakituiset työntekijät pääsevät usein yrityksen kustantamiin koulutuksiin, mutta vuokratyöläiset eivät. Samoin vakituiset saavat yleensä oman äänensä kuuluviin kehityskeskusteluissa. Tämä alentaa varmasti osaksi vuokratyöläisten työmotivaatiota.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimus toteutetaan kvantitatiivisena tutkimuksena. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus tarkoittaa tutkimusta, joka toteutetaan täsmällisin ja laskennallisin menetelmin. Tämä tutkimusmuoto sopi parhaiten tähän opinnäytetyöhön, koska tutkittavia yrityksiä on paljon.

Tutkimuksella pyritään selvittämään kohdeyritysten suhtautumista yhteiskuntavastuuseen liittyviin asioihin. Näitä ajankohtaisia asioista ovat: Mitä mieltä vastaajat ovat yhteiskuntavastuusta ja sen vaikutuksesta yritystoimintaan. Miten hyvin ekologinen vastuu toteutuu yrityksissä sekä suhtautuminen vuokratyövoiman käyttöön, töiden ulkoistamiseen, henkilöstön kouluttamiseen, työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Tutkimus tehdään Webropolin sähköistä työkalua käyttäen. Kysely lähetetään kohdeyrityksille sähköpostilla. Sähköpostiviestin linkin kautta yritykset pääsevät vastaamaan kyselyyn. Vastaajien henkilötiedot säilyvät nimettömänä. Kyselyn mukaan liitetään saateviesti jossa kerrotaan tarkat tiedot mitä ollaan tutkimassa, millä menetelmällä ja miksi. Webropolin kyselyyn tulee monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä johon vastaajat voivat vastata omin sanoin. Monivalintakysymyksissä on viisi vastausvaihtoehtoa. Kysely lähetetään kaikille yrityksille joiden tiedot ja sähköpostiosoitteet löytyvät Oulun seudun liiketalouden yksikön yrityspalvelukeskuksen tiedoista. Yrityspalvelukeskus tekee yhteistyötä eri yritysten kanssa. Tutkittavia yrityksiä on noin 300. Yrityksillä on vastausaika kyselyyn noin kaksi viikkoa. Tämän jälkeen vastaukset kootaan ja niistä kirjoitetaan yhteenveto. Näin saadaan siis vastaukset kysymyksiin mitä halusimme tutkimuksessa tutkia.

6.1 Tutkimusaineiston hankinta (kvantitatiivinen tutkimus)

Kvantitatiivisella tutkimuksella pyritään selvittämään prosenttiosuuksiin ja lukumääriin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta käytetään myös usein nimeä tilastollinen tutkimus. Tutkimukseen toteuttaminen edellyttää numeerisesti suurta ja edustavaa tutkimusjoukkoa. Aineisto kerätään tutkimuslomakkeen avulla jossa on valmiit vastausvaihtoehdot. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin: Mikä? Missä? Paljonko? Kuinka usein? Tutkimukseen tarvittavia tietoja voidaan hankkia esimerkiksi tilastokeskuksen rekistereistä, muiden keräämistä tilastoista tai tietokannoista. Tutkimusta toteutettaessa tutkimusongelman perusteella määritetään tiedonkeruun menetelmä ja tutkimuksen kohderyhmä. Tiedonkeruun menetelmiä voivat olla esimerkiksi webropol -kysely, postikysely, puhelin- tai käyntihaastattelu tai informoitu kysely, joka on henkilökohtaisen haastattelun ja kirjekyselyn välimuoto. (Heikkilä, 2008, 18.)

6.2 Kyselyn toteuttaminen Webropol-työkalua käyttäen

Webropol on maailmalla yleisesti käytetty sähköinen tutkimusten toteutuksen apuväline. Webropolin on kehittänyt suomalainen perheyrittäjä Webropol Oy. Maailmanlaajuisesti Webropolia käyttää noin 40.000 henkilöä. Webropolia voidaan käyttää muun muassa kyselyiden- ja tutkimuksien luomisessa, palautteiden sekä ilmoittautumisten keräämisessä, tekstianalyysissä, raportoinnissa, kvantitatiivisissa analyysissä, simulonnissa ja ennustamisessa. (Webropol 2012, hakupäivä 1.2.2013.)

Tutkimukseen osallistuville yrityksille lähetetään sähköpostiviesti, jossa on saateviesti kyseisestä tutkimuksesta sekä webropol-linkki. Yritykset vastaavat kyselyyn liitteenä lähetettävän linkin kautta. Vastaukset tulevat käsittelyyn nimettöminä ja niistä ei voi saada selville yrityksen tietoja. Kyselyn vastauksista tehdään yhteenveto tutkimuksen tulokset osiossa ja tämän avulla tehdään johtopäätökset tämän hetkisestä tilanteesta yhteistyökumppariyrityksissä. Lopuksi pohditaan hieman tämän hetkistä tilannetta kohdeyrityksissä

yhteiskuntavastuun osalta ja mitä tutkimuksia kannattaisi tulevaisuudessa aiheesta tutkia.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kysely lähetettiin kohdeyrityksille toukokuussa 2013 ja vastausaikaa heillä oli noin puolitoista viikkoa. Tutkimukseen vastasi vain noin yksi viidesosa kohderyhmästä. Vastaajista yli puolet oli miehiä (56 %) ja naisia loput (44 %). Kukaan vastaajista ei ollut alle 25-vuotias ja ikähaarukka vastaajien kesken oli jakautunut tasaisesti. 26 prosenttia osallistujista oli 26–35-vuotiaita, 32 prosenttia 36–45-vuotiaita sekä yli 46-vuotiaita 42 prosenttia. Vastaajien asema yrityksessä oli pääosin esimiestehtävissä (65 %). Työntekijöitä vastaajista oli 9 prosenttia sekä muita vastaajien asemia yrityksessä olivat muun muassa toimitusjohtaja, henkilöstöpäällikkö, yksikönvetäjä/johtaja, yrittäjä ja asiantuntija. Yritysten toimialat olivat jakautuneet: Palveluala(44 %), tietotekniikanala(14 %), metalli- tai teollisuudenala(11 %), sosiaali(4 %), rakentaminen(4 %) tai joku muu (23%). Suurin osa yrityksistä oli kokoluokaltaan pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Noin yksi viidesosa vastanneista yrityksistä oli koko luokaltaan suuria yrityksiä.

7.1 Tulokset yhteiskuntavastuun käsite

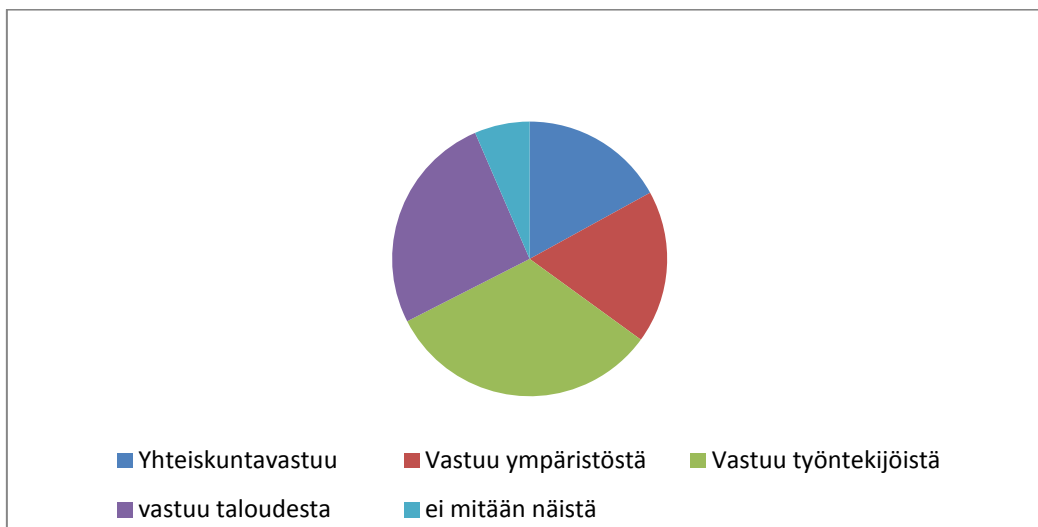
Yhteiskuntavastuun käsite oli vastaajille pääasiassa entuudestaan tuttu. Kyselyyn vastanneista yli puolet oli sitä mieltä, että yhteiskuntavastuu käsite on jo entuudestaan tuttu. Jokseenkin samaa mieltä asiasta oli noin 32 prosenttia. Vain noin alle 2 prosentille vastanneista yhteiskuntavastuun käsite ei ollut juurikaan tuttu entuudestaan.

Tuoko yhteiskuntavastuusta huolehtiminen kilpailuetua muihin kilpaileviin yrityksiin nähden. Yhteiskuntavastuusta huolehtiminen luo kilpailuetua asiasta olivat samaa mieltä noin 40 prosenttia vastaajista. Jokseenkin samaa mieltä oli 32 prosenttia ja eri mieltä asiasta olivat 4 prosenttia.

Miten vastaajat kokivat yhteiskuntavastuu huomioon ottamisen yrityksen toiminnassa. Vastanneista yli puolet (60 %) piti tärkeänä, että yhteiskuntavastuu otetaan yritysten toiminnassa huomioon. Jokseenkin samaa mieltä oli 32 prosenttia. Eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä asiasta oli 4 prosenttia vastaajista.

Minkä tahon toimesta yhteiskuntavastuuajattelu lähtee vastaajien mielestä. Vastausvaihtoehdot olivat: Henkilöstön toimesta, johdon toimesta, sidosryhmien toimesta, yhteiskunnan velvoitteista tai jostain muusta, mistä? Yli 70 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että yhteiskuntavastuuajattelun toteutuminen lähtee eniten yrityksen johdon toimesta. Noin 10 prosenttia oli sitä mieltä, että ajattelun toteutuminen lähtevän henkilöstön toimesta. Kaksi prosenttia vastanneista ajattelivat, että sidosryhmien toimesta ja 12 prosenttia oli sitä mieltä, että toteutuminen lähtee yhteiskunnan velvoitteista.

Osallistujilta kysyttiin heidän yrityksensä arvoista ja sitä, että onko niihin liitetty jokin yhteiskuntavastuuseen liittyvä käsite. Vastaajat pystyvät valitsemaan myös useamman vastausvaihtoehdon. Käsitteet olivat yhteiskuntavastuu, vastuu ympäristöstä, vastuu työntekijöistä, vastuu taloudesta tai ei mitään näistä. Eniten määritellyimmäksi arvoksi nousi vastuu työntekijöistä(65 %), toisena vastuu taloudesta(52 %), kolmantena vastuu ympäristöstä(36 %), neljäntenä yhteiskuntavastuu(34 %). 13 prosenttia vastaajista kertoi, että yrityksen arvoihin ei ole määritelty mitään edellä mainituista.

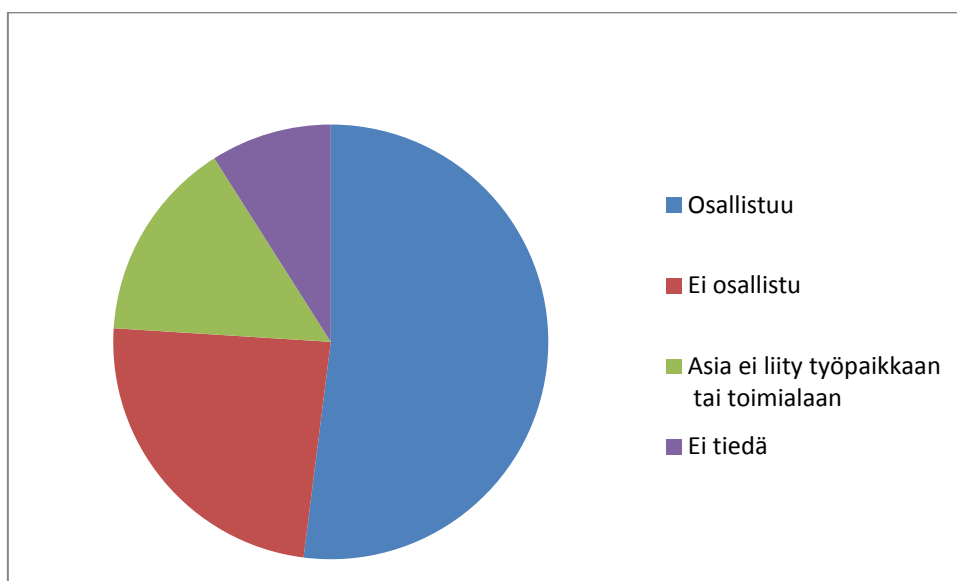
KUVIO4: Yritysten yhteiskuntavastuun arvojen toteutuminen yrityksissä

7.2 Tulokset ekologinen vastuu

Vastaajilta kysyttiin mielipidettä onko ekologinen vastuu ajankohtainen ja tärkeää tällä hetkellä. Mielestäni ekologinen vastuu ei ole tärkeää tällä hetkellä samaa mieltä 3 prosenttia tai jokseenkin samaa mieltä yksi prosentti. Ei samaa eikä eri mieltä oli 8 prosenttia vastanneista. Jokseenkin eri mieltä 21 prosenttia tai eri mieltä 66 prosenttia.

Haluttiin tietää onko ilmaston muutokset tuoneet uusia haasteita yritysten toimintaan. Vastaajista noin 20 prosenttia oli jokseenkin eri mieltä asiasta ja eri mieltä 12 prosenttia. Ei samaa eikä eri mieltä 28 prosenttia. Täysin samaa mieltä asiasta oli 22 prosenttia vastaajista.

Lähes kaikki vastaajista ja olivat eri mieltä siitä, että ekologisen vastuun toteuttaminen on tärkeää vasta vuosien päästä (Eri mieltä 60 % ja jokseenkin eri mieltä 30 %). Kolme prosenttia vastaajista oli samaa mieltä siitä, että vastuun toteuttaminen on tärkeää vasta vuosien päästä. Luonnonsuojelutoimintaan osallistuu yli puolet (52 %) yrityksistä täysin tai osittain. Jopa 24 prosenttia tutkituista yrityksistä ei osallistu luonnonsuojelutoimintaan millään tavalla. 15 prosenttia vastanneista kertoi, että asia ei liity heidän työpaikkaansa tai yrityksen toimialaan. 9 prosenttia vastanneista ei tiedä osallistuuko heidän yrityksensä luonnonsuojelutoimintaan.

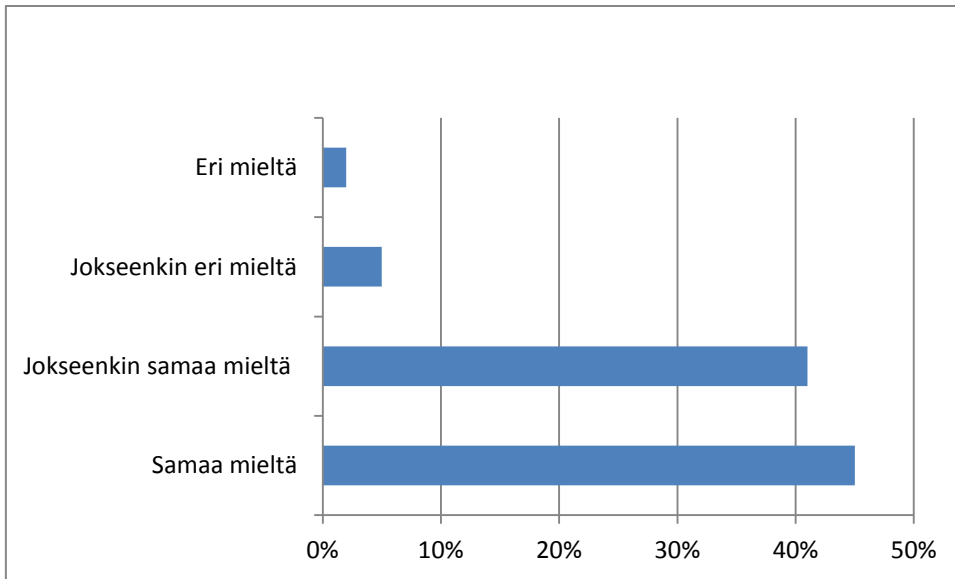
KUVIO5: Yritysten luonnonsuojelutoimintaan osallistuminen

Tutkittavissa yrityksissä ekologiseen vastuuseen oli perehdytetty hyvin ja vastaajat pitivät sitä ”päivän selvänä asiana”. Jätteiden lajittelu ja hävikin määrään seuraaminen ja pienentäminen tulivat esille suurimmassa osassa vastauksista. Myös uusiokäyttöiset tarvikkeet työpaikoilla tulivat useasti vastauksissa esille. Päästöjen vähentäminen tuli myös ilmi vastauksissa. Näistä esimerkkinä matkustamisen ja lentämisen vähentäminen sekä julkisten kulkuneuvojen ja vähän saastuttavien autojen käyttö.

7.3 Tulokset sosiaalinen vastuu

Eri kulttuurien kunnioittaminen kuuluu sosiaaliseen vastuuseen. Osallistujilta kysyttiin kunnioitetaanko heidän työyhteisössä eri kulttuureja. Yli puolet vastaajista (60 %) olivat samaa mieltä, että heidän työyhteisössä kunnioitetaan eri kulttuureja. Jokseenkin samaa mieltä asiasta 24 prosenttia. Ei samaa eikä eri mieltä 15 prosenttia. Jokseenkin eri mieltä tai eri mieltä ei yhtään(0 %) vastaajista.

Työhyvinvointi on ajankohtainen aihe ja tärkeä vaikuttaja työssä jaksamiseen. 45 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä, että työpaikallani huolehditaan riittävästi henkilöstön työhyvinvoinnista. Jokseenkin samaa mieltä asiasta olivat 41 prosenttia. Eri mieltä 2 prosenttia ja jokseenkin eri mieltä viisi prosenttia. Osallistujilta kysyttiin mielipidettä onko heidän työpaikallaan huolehdittu riittävästi työturvallisuudesta ja asianmukaisista työskentelyolosuhteista. Suuri joukko (kyllä 78 %) vastanneista oli sitä mieltä, että työturvallisuudesta ja asianmukaisista työskentelyolosuhteista on huolehdittu tarpeeksi työpaikalla. 22 % vastaajista kertoi kyseisistä asioista on huolehdittu osittain. 0 % vastaajista ei.

KUVIO6: Työhyvinvointi on tärkeä vaikuttaja työssä jaksamiseen

Ulkoistaminen kyselyn kohdeyrityksissä oli hyvin vähäistä. Vastajilta kysyttiin onko heidän yrityksessä siirretty tai ulkoistettu toimintaa ulkomaille viimeisen viiden vuoden aikana. 79 prosentilla osallistujien yrityksissä ei ole siirretty toimintaa ulkomaille. 11 prosentilla vastanneista toimintaa oli ulkoistettu. 2 prosenttia vastasi, ettei asia ei liity työpaikkaan tai toimialaan.

Alle yhdessä kolmasosassa kohdeyrityksissä käytetään vuokratyövoimaa. Vuokratyöntekijöitä käyttää 26 prosenttia yrityksistä. Tutkittavaista yrityksistä 74 prosenttia ei käytä vuokratyövoimaa. Suurin osa vastajista oli sitä mieltä, että vuokratyöntekijät ovat samassa asemassa vakituiseen henkilöstöön nähden sekä he ovat samanarvoisia ja tekevät melkein samoja töitä kuin vakituinen henkilöstö.

Henkilöstön kouluttaminen on tärkeä osa työssä kehittymistä. Osallistujilta kysyttiin onko työnantaja järjestänyt henkilöstön koulutuksia viimeisen vuoden aikana. Vastajista vastasi kyllä (91%) ja Ei (9%). Vastajien joiden yrityksissä järjestetään koulutuksia on keskimääräinen koulutusten määrä noin 2-4 kertaa vuodessa. Joissakin yrityksissä järjestetään koulutuksia jopa kymmenen kertaa vuodessa riippuen henkilön asemasta.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tuloksista huomattiin, että yhteiskuntavastuun käsitteestä on tullut tuttu yritystoiminnassa Oulun seudulla. Vain pieni osa tähän tutkimukseen osallistuneista ei tuntenut yhteiskuntavastuun käsitettä. Yhteiskuntavastuun huomioon ottaminen yritysten toiminnassa oli kiitettävällä tasolla. Näkemykset olisivat varmasti olleet erilaisia jos kysely olisi toteutettu vaikka 15 vuotta sitten, koska silloin yhteiskuntavastuu ei ollut niin ajankohtainen asia kuin nykypäivänä.

Yhteiskuntavastuun toteutuminen ajatellaan lähtevän pääasiassa yrityksen johdon toimesta. Tämä pitää paikkaansa, koska yritys määrää toimintatavat yhteiskuntavastuun toteutumisesta. Kuitenkin vastuun toteutumisesta on vastuussa myös henkilöstö, koska heidän täytyy noudattaa esimerkiksi yrityksen määräämää kierrätystä tai jätteiden lajittelua. Jokainen henkilö voi omalla panoksellaan vaikuttaa yhteiskuntavastuun toteutumiseen esimerkiksi käyttämällä julkisia kulkuneuvoja työmatkaansa. Näin saasteet vähenevät. Nykypäivänä käytössä olevien virtuaaliyhteyksien avulla esimerkiksi skypen ja livemeetingin käyttö vähentävät työssä tarvittavaa matkustamista palavereihin tai kokouksiin. Palaveriin voi jokainen osallistua omalta työpisteeltä eikä enää tarvitse matkustaa toiselle puolelle suomea tai maapalloa. Tämän avulla yritykset säästävät myös taloudellisessa puolessa huomattavia summia matkakuluista.

Määritellyimmäksi arvoksi työyhteisössä tuli esille vastuu työntekijöistä. Erittäin tärkeää on, että työntekijät voivat hyvin ja yritys on vastuullinen työnantaja. Hyvinvoivat työntekijät tuottavat varmasti parempaa tulosta kuin nuutuneet ja huonosti voivat henkilöt. Yritykset panostivat erittäin hyvin henkilöstön työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen. Vain muutama prosentti kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että heidän työnantaja ei panosta riittävästi työhyvinvointiin. Myös työturvallisuudesta oli huolehdittu yrityksissä hyvin. Henkilöstöä koulutettiin suurimmassa osassa yrityksissä noin 2-4 kertaa vuodessa joka on hyvä määrä koulutuksia.

Tutkimuksesta saamani tulosten mukaan oma arvioni ulkoistamisesta ja vuokratyövoiman käytön ongelmasta Oulun seudulla oli väärä. Suurimmassa osassa kohdeyrityksissä ulkoistamista tai työvoiman siirtämistä ulkomaille ei ollut tapahtunut viimeisen viiden vuoden aikana ollenkaan. Vuokratyövoiman käyttö oli yrityksissä kohtuullisen vähäistä. Olisin ajatellut, että ainakin yli puolet tutkimuksen yrityksistä käyttäisi vuokratyövoimaa, mutta tulos oli noin kahdenkymmenenviiden prosentin luokkaa. Ilmeisesti työpaikoilla on alettu käyttää enemmän talon kirjoilla olevia tuntipalkkalaisia työntekijöitä. Tutkimukseen vastanneista suurin osa työskenteli esimiestehtävissä. Vaikea määrittää olisiko kyselyn tulokset olleet erilaisia jos vastaajista enemmän olisi ollut työntekijöitä.

Verrattain tämän tutkimuksen tuloksia aiempiin tutkimuksiin yhteiskuntavastuun käsite oli tähän tutkimukseen osallistuvien henkilöiden mukaan enemmän tuttu. Tulokset voivat johtua siitä, että vertailtava tutkimus on tehty jo kahdeksan vuotta sitten. Sekä yhteiskuntavastuu on noussut julkisuudessa esille enemmän lähivuosina. Siitä on puhuttu paljon lehdissä ja tiedotusvälineissä. Aiemman tutkimuksen mukaan yhteiskuntavastuuajattelun toteutuminen lähti pääasiassa yrityksen johdon toimesta. Kyselyn vastausvaihtoehtoina olivat yrityksen johto, henkilökunta, sidosryhmät, yhteiskunnan velvoitteet tai joku muu taho, jonka vastaajat saivat määritellä. Tämän tutkimuksen suurin osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että yhteiskuntavastuun toteutuminen lähtee eniten yritysjohton toimesta.

9 POHDINTA

Yhteiskuntavastuu nousee varmasti tulevaisuudessa enemmän ajankohtaiseksi asiaksi yritysten toiminnassa, koska vastuullinen yritystoiminta on tärkeää. Yhteiskuntavastuuta voisi tulevaisuudessa toteuttaa tutkimuksia Csr-hankkeeseen liittyen. Esimerkiksi uusia tutkimuksen aiheita voisivat olla pelkän sosiaalisen tai ekologisen vastuun toteutumisen tutkiminen Oulun seudun yritystoiminnassa. Materiaalia ja tietopohjaa kyseisistä aiheista löytyy valtavasti eri lähteistä.

Tutkimuksen aiheesta löytyi paljon kirjallisuutta. Viitekehysten rajaaminen tuotti aluksi ongelmia, mutta sain kuitenkin rajauksen kohdilleen miettimällä tarkasti mitä haluan tutkia juuri kyseisistä yrityksistä. Aikataulullisesti työssä meni odotettua kauemmin. Välillä opinnäytetyön teko jumittui, mutta jossain vaiheessa pääsi taas vauhtiin. Kuitenkin näin pitkän ajan tutkimuksen tekoon käyttäen pystyin perehtymään aiheeseen syvällisemmin.

Kyselyn luominen näin laajasta aiheesta oli vaikeaa ja kyselyyn täytyi ottaa mukaan vain tärkeimmät kysymykset. Vastauksia kyselyyn tuli odotettua vähemmän, mutta kuitenkin kohtuullinen määrä johon olen ihan tyytyväinen. Opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa yhteistyö sujui ongelmitta ja ohjaavalta opettajalta sai hyviä neuvoja ja apua tarvittaessa.

Tutkimuksen tulokset yllättivät joltain osalta. Olin ajatellut yritysten toiminnan ulkoistamisen ja vuokratyövoiman käytön olevan ongelma Oulun seudun yrityksissä, mutta ainakin tämän tutkimuksen tulosten perusteella olin asiasta väärässä.

Opinnäytetyössä onnistuin mielestäni kohtuullisesti. Työhön olisi voinut käyttää enemmän aikaa ja huolellisuutta. Myös perehtymistä syvällisempää perehtymistä kirjallisuuteen olisi voinut toteuttaa. Opinnäytetyön lähteisiin ja alan kirjallisuuteen kannattaa tutustua jo hyvissä ajoin ennen työn aloittamista.

LÄHTEET

Business Oulu. 2012. Oulun seudun elinkeinokatsaus, hakupäivä 5.5.2013
http://www.kaupunkitutkimusta.fi/_shared/_files/86164968093920587/

Hanikka, M., Korpela, P., Mähönen, A. & Nyman, C. 2007. Yrityksen yhteiskuntavastuu ja sosiaalinen yritystoiminta. Kerava: Savion kirjapaino Oy.

Harmaala, M & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Jussila, M. 2010. Yhteiskuntavastuu. Nyt. Vantaa: Hasaprint Oy.

Juutinen, S & Steiner, M-J. 2010. Strateginen yritysvastuu. Helsinki: WSOYpro Oy.

Järvinen, R. 2004. Yhteiskuntavastuu. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Kaleva, 2011. Pääkirjoitus, hakupäivä 25.7.2013
<http://www.kaleva.fi/mielipide/paakirjoitukset/vuokratyontekijoiden-hyvaksikaytto-kuriin/557804/>

Ketola, T. 2005. Vastuullinen liiketoiminta: sanoista teoksi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lähdesmäki, M. 2005. Yrityksen yhteiskuntavastuun käsite pienyrityksissä – kilpailuvaltti vai kilpailun este?. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Rulalia-instituutti.

Rohweder, L. 2004. Yritysvastuu kestävästä kehityksestä organisaatiotasolla. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Vauhkonen, P. 2007. Liiketoiminnan vastuullisuus. Oitmäki: Johtamistaidon opisto.

Vehkaperä, M. 2003. Yrityksen yhteiskuntavastuu- vastuuta voittojen vuoksi?. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tampereen yliopisto 2010. Loppuraportti, hakupäivä 28.4.2013
http://www.tsr.fi/c/document_library/get_file?folderId=13109&name=DLFE-3102.pdf.

Tekes,2012.Pk-yritykset, hakupäivä 7.2.2013
http://www.tekes.fi/imageserver/publishedcontent/fi_content/content_pages/rahoitus_ja_palvelut/pk_yritykset/pk_yrityksen_maaritelma.pdf.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008. Vastuullisuudesta kilpailuetua pk-yrityksille, hakupäivä 1.1.2013
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/06_tutkimus/tpt299.pdf

Webropol 2012. hakupäivä 1.2.2013
<http://www.webropol.fi/>.

LIITTEET

TUTKIMUS YRITYSTEN SUHTAUTUMISESTA YHTEISKUNTAVASTUUSEEN

Yhteiskuntavastuu

Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto:

1. Käsite yhteiskuntavastuu on minulle jo entuudestaan tuttu *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä
- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

2. Mielestäni on tärkeää, että yhteiskuntavastuu otetaan yritykseni toiminnassa huomioon *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä
- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

3. Yhteiskuntavastuusta huolehtiminen luo yritykselle kilpailuetua muihin yrityksiin nähden *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä

- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

4. Yhteiskuntavastuuajattelun toteutuminen lähtee mielestäni eniten *

- 1. Yrityksen johdon toimesta
- 2. Henkilöstön toimesta
- 3. Sidosryhmien vaikutuksesta
- 4. Yhteiskunnan velvoitteista
- 5. jostakin muusta, mistä?
- _____

Ekologinen vastuu

Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto:

5. Mielestäni ekologinen vastuu ei ole tärkeää tällä hetkellä (ekologinen vastuu = esimerkiksi: jätteiden lajittelu, luonnonvarojen säästeliäs käyttö ja päästöjen/saasteiden minimointi)

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä
- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

6. Mielestäni ilmastonmuutokset ovat synnyttäneet uusia haasteita yrityksenne toimintaan *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä

- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

7. Mielestäni ekologisen vastuun toteuttaminen on tärkeää vasta vuosien päästä *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä
- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

8. Yritykseni osallistuu luonnonsuojelutoimintaan? *

- Kyllä
- Ei
- Osittain
- En tiedä
- Asia ei liity työpaikkaani/toimialaan

Ekologinen vastuu

Vastaa omin sanoin:

9. Millä tavoin työnantajasi on perehdyttänyt ekologisen vastuuseen?
(jätteiden lajittelu, hävikin määrä, päästöjen/saasteiden minimointi,
luonnonvarojen säästeliäs käyttö)

---

500 merkkiä jäljellä

Sosiaalinen vastuu

Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto:

10. Työyhteisössäni kunnioitetaan eri kulttuureja *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä
- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

11. Työpaikallani huolehditaan riittävästi henkilöstön työhyvinvoinnista *

- 1. Samaa mieltä
- 2. Jokseenkin samaa mieltä
- 3. Ei samaa eikä eri mieltä
- 4. Jokseenkin eri mieltä
- 5. Eri mieltä

12. Työturvallisuudesta ja asianmukaisista työskentelyolosuhteista on huolehdittu tarpeeksi työpaikallani *

- Kyllä
- Ei
- Osittain
- En tiedä

Asia ei liity työpaikkaani/ toimialaan

13. Onko yrityksessäsi siirretty /ulkoistettu toimintaa ulkomaille viimeisen viiden vuoden aikana? *

- Kyllä
- Ei
- Osittain
- En tiedä
- Asia ei liity työpaikkaani/toimialaan

14. Onko yrityksessäsi määritelty yhteiskuntavastuun pitkän ajan tavoitteet? (Pitkän ajan tavoitteet= miten yhteiskuntavastuu toteutetaan tulevien vuosien aikana) *

- Kyllä
- Ei
- Osittain
- En tiedä
- Asia ei liity työpaikkaani/toimialaan

15. Käytetäänkö yrityksessäsi/työpaikallasi vuokratyöntekijöitä? *

- Kyllä
- Ei

16. Jos vastasit kyllä, millaisessa asemassa mielestäsi vuokratyöntekijät ovat vakituiseen henkilöstöön nähden?

---

500 merkkiä jäljellä

17. Työnantajani on järjestänyt henkilöstön koulutuksia viimeisen vuoden aikana? *

- Kyllä
 Ei

18. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, montako kertaa vuodessa?

---

100 merkkiä jäljellä

Sosiaalinen vastuu

Valitse sopivin/sopivimmat vaihtoehdot

19. Onko yritykseksi arvoihin määritelty jokin seuraavista? *

- Yhteiskuntavastuu
 Vastuu ympäristöstä
 Vastuu työntekijöistä
 Vastuu taloudesta

Ei mitään näistä

Sosiaalinen vastuu

Vastaa omin sanoin:

20. Millä tavoin työpaikallasi/yrityksessäsi on annettu mahdollisuus työssä kehittymiseen ja työmotivaation ylläpitoon?

---

500 merkkiä jäljellä

Taustatiedot:

21. Sukupuolenne: *

- Mies
 Nainen

22. Ikänne: *

- 18- 25 vuotta
 26- 35 vuotta
 36- 45 vuotta
 46- vuotta tai enemmän

23. Asemanne yrityksessä: *

Työntekijä

Esimies

Muu, mikä?

---

24. Yrityksenne toimiala: *

Palveluala

Sosiaaliala

Metall- tai teollisuuden ala

Maatalous

Tietotekniikanala

Rakentaminen

Muu, mikä?

---

25. Yrityksenne koko henkilöinä noin:
